

Sygn. akt VI ACa 85/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Ksenia Sobolewska - Filcek

Protokolant: Bartłomiej Sarna

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2022 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank S.A. w W.

przeciwko kuratorowi spadku po J. P. W. (poprzednio przeciwko J. B.)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 29 sierpnia 2017 r., sygn. akt III C 1686/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach drugim i trzecim w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda:

a. odsetki za opóźnienie za okres od 11 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty, w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP z tym zastrzeżeniem, że maksymalna wysokość tych odsetek nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie – od kwoty 694 886,83 zł (sześćset dziewięćdziesiąt cztery tysiące osiemset osiemdziesiąt sześć 83/100 złotych);

b. odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od 6 lutego 2017 r. do dnia zapłaty od kwoty 29 796,09 zł (dwadzieścia dziewięć tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt sześć 09/100 złotych) oraz od kwoty 16 054,54 zł (szesnaście tysięcy pięćdziesiąt cztery 54/100 złotych);

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 7 270,00 zł (siedem tysięcy dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Ksenia Sobolewska - Filcek

Sygn. akt VI ACa 85/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 08 grudnia 2016 r., wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym, (...) Bank S.A. w W. wniósł o zasądzenie od J. B. kwoty 740.921,62 zł, na którą składają się: 694.886,83 zł tytułem należności głównej (niespłacony kapitał); 29.796,09 zł tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 8,55 %, liczonych od 7 listopada 2015 r. do 19 maja 2016 r.; kwota 16.054,54 zł tytułem odsetek za opóźnienie, w wysokości 10,00%, liczonych od 7 grudnia 2015 r. do 10 sierpnia 2016 r.; a także kwota 184,16 zł tytułem opłat i prowizji.

W uzasadnieniu swojego żądania powód stwierdził, że 6 sierpnia 2010 r. strony zawarły umowę pożyczki hipotecznej nr DK/P- (...), jednak pozwany nie wywiązał się z ciążącego na nim zobowiązania terminowego spłacania należności w wysokości ustalonej w umowie. Wyjaśnił też, że data wymagalności, grudnia 2015 r., jest tożsama z momentem, w którym pozwany po raz pierwszy doprowadził do zaległości w spłacie wymaganych rat.

Pismem z 6 lutego 2017 r. powód dokonał modyfikacji swojego żądania w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od pozwanego 740.921,62 zł wraz z dalszymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od 694.886,83 (kwota należności głównej), w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP, co na dzień wniesienia pozwu wynosi 10,00 % w skali roku, począwszy od 10 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, iż tak określona wysokość naliczonych odsetek z tytułu opóźnienia nie może przekroczyć odsetek maksymalnych z tytułu opóźnienia, tj. w stosunku rocznym dwukrotności sumy stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych oraz z dalszymi odsetkami ustawowymi:

- a) liczonymi od kwoty 29.796,09 zł, od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych;
- b) liczonymi od kwoty 16.054,54 zł, od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych.

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 34,00 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kwoty 157,44 zł tytułem kosztów notarialnego uwierzytelnienia dokumentów przedłożonych do sprawy.

W dniu 16 września 2016 r. Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie, VI Wydział Cywilny, nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym zasądził od pozwanego na rzecz powoda 740.921,62 zł oraz 9.354,62 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W dniu 12 października 2016 r. pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty. Następnie, pismem z 19 czerwca 2017 r. wniósł o rozłożenie spłaty kredytu hipotecznego na okres 5 lat w ten sposób, że spłata obecnych zaległości nastąpi w 4 równych ratach rocznych, natomiast 5 rata będzie stanowiła spłatę odsetek, które narosną przez 4-letni okres spłaty. Wyjaśnił, że w lutym 2017 r. zawarł umowę o współpracy, za wykonanie której ma uzyskać prowizję w wysokości 720.000 zł, w czerwcu natomiast – kolejną umowę, z której ma osiągnąć dochód ok. 300.000 zł. Na rozprawie 18 sierpnia 2017 r. określił wysokość raty możliwej do spłaty na 200.000 zł.

Wyrokiem z 29 sierpnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 740.921,62 zł (pkt 1), którą rozłożył na cztery raty:

- pierwszą, w kwocie 140.921,62 zł, płatną do 31 grudnia 2017 r.
- kolejne trzy, w kwotach po 200.000 zł, płatne – odpowiednio - do 31 grudnia 2018 r., 31 grudnia 2019 r. i 31 grudnia 2020 r.

wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (pkt 2). W pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt.3); a także - na podstawie art. 98 i art. 102 k.p.c. - zasądził od pozwanego na rzecz powoda 9.483,44 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 4); oraz orzekł o nie obciążaniu pozwanego kosztami sądowymi w postaci nieuiszczonej części opłaty od pozwu w kwocie 27.755 zł., które przejął na rachunek Skarbu Państwa (pkt 5).

Powyższy wyrok zapadł na gruncie następujących ustaleń faktycznych:

W dniu 5 sierpnia 2010 r. strony zawarły umowę pożyczki hipotecznej nr DK/P- (...), opiewającą na łączną kwotę 696.775,56 zł., która miała być spłacona w 204 równych ratach, do 2 października 2027 r. Zabezpieczeniem przedmiotowej umowy była hipoteka kaucyjna do kwoty 487.742,89 zł na nieruchomości stanowiącej własność pozwanego, położonej w miejscowości Z., gm. L. oraz cesja praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń

losowych, przy ustaleniu minimalnej sumy ubezpieczenia na kwotę 1.170,000 zł. Pozwany poddał się również egzekucji do kwoty 1.393.551,12 zł. W umowie ustalono, że powód ma prawo wypowiedzieć pozwanemu umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, m.in. w przypadku niewykonania lub nieterminowego regulowania przez pożyczkobiorcę zobowiązań wobec Banku, w szczególności, gdy pożyczkobiorca będzie zalegał w całości lub w części z zapłatą dwóch rat pożyczki i pomimo wezwania nie spłaci zaległości w terminie 7 dni od dnia wezwania.

Aneksem nr (...) z 22 lipca 2011 r. strony dokonały zmiany postanowień umowy w ten sposób, że zwolnieniu spod hipoteki miała ulec działka nr (...).

Aneksem nr (...) z 16 czerwca 2014 r. strony ustaliły, że na dzień jego sporządzenia zaległości pozwanego w spłacie zobowiązań wynikających z umowy pożyczki wynoszą łącznie 48.449,49 zł., a Bank udziela pozwanemu karencji w spłacie raty kapitałowej oraz części raty odsetkowej na okres 12 miesięcy. Okres karencji miał obowiązywać od 7 lipca 2014 r. do 7 czerwca 2015 r.

Pismem z 18 lutego 2016 r. Bank wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 22.919,99 zł w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, tytułem całości zaległości istniejącej na dzień sporządzenia pisma. Pozwany został poinformowany również, że nieuregulowanie zaległości oraz brak wniosku o restrukturyzację zadłużenia spowoduje wypowiedzenie umowy pożyczki.

W dniu 21 marca 2016 r. powód wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki hipotecznej, z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, liczonego od dnia doręczenia pisma. Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy zostało pozwanemu doręczone 18 kwietnia 2016 r.

Pismem z 31 maja 2016 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 694.886,83 zł tytułem należności kapitałowej, kwoty 29.796,09 zł tytułem odsetek umownych, kwoty 2.735,88 zł, jako odsetek podwyższonych za opóźnienie w spłacie należności kapitałowej, a także kwoty 184,16 zł tytułem kosztów i opłat za czynności Banku - w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania.

W dniu 2 lutego 2017 r. pozwany zawarł ze spółką (...) sp. z o.o. sp. komandytowa w L. umowę pośrednictwa w kupnie nr (...), na mocy której miał pośredniczyć w kupnie nieruchomości w postaci działki o pow. 30000m², położonej przy ul. (...) w W.. W przypadku zawarcia umowy kupna, pozwanemu przysługiwać miało wynagrodzenie w kwocie 720.000,00 zł.

W dniu 1 czerwca 2016 r. pozwany zawarł ze spółką (...) S.A. w K. umowę agencyjną, na mocy której zobowiązał się m.in. do stałego pośredniczenia przy zawieraniu na rzecz zleceniodawcy umów sprzedaży towarów i usług objętych jego ofertą handlową za wynagrodzeniem w wysokości 6 % od wartości netto każdej umowy.

Sytuacja finansowa i osobista pozwanego w dacie zamknięcia rozprawy nie pozwalała mu na spłatę całego zadłużenia, które było wówczas jedynym jego obciążeniem kredytowym. Sąd okręgowy stwierdził, że kwota wierzytelności dochodzonej w tej sprawie jest znaczna, albowiem opiewa na sumę blisko 750.000 zł. Dla pozwanego, który z racji długotrwałego zmagania się z depresją dopiero powracał na rynek pracy, była to kwota niemożliwa do jednorazowego uregulowania. Nie miał rodziny, na pomoc której mógłby liczyć i nie dysponował innym, poza własną pracą, źródłem uzyskania środków pieniężnych na opłacenie zobowiązań. Pozwany twierdził jednak, że zapłata przez niego pierwszej raty proponowanej spłaty możliwa będzie wraz z końcem roku, ponieważ otrzyma wówczas wynagrodzenie z tytułu umowy pośrednictwa.

Powyższy stan faktyczny sąd okręgowy ustalił na podstawie dokumentów przedstawionych przez strony, których wiarygodność i autentyczność nie była kwestionowana, ani nie budziła wątpliwości sądu oraz na podstawie zeznań pozwanego, które uznał za wiarygodne i przydatne w tej sprawie. Pozwany wyjaśnił, że zwłoka w regulowaniu rat kredytu wynikała z trudności w utrzymaniu przez niego płynności finansowej, spowodowanych kryzysem na rynku nieruchomości oraz problemami osobistymi i zdrowotnymi. Jednocześnie twierdził, że powraca już do prowadzenia

działalności gospodarczej i zawiera nowe umowy, które gwarantują mu znaczne dochody. Sąd okręgowy uznał również za wiarygodne twierdzenia pozwanego o możliwości uregulowania zobowiązań w stosunku do powoda w rocznych ratach, albowiem, jak wynika ze specyfiki prowadzonej przez niego działalności, uzyskuje on wysokie wynagrodzenie, które wpływa nieregularnie. Stąd roczna spłata zobowiązań jest bardziej realna, niż spłaty w cyklu miesięcznym.

Ostatecznie sąd okręgowy stwierdził, że stan faktyczny tej sprawy nie jest sporny, pozwany nie kwestionował swojego zadłużenia, ani obowiązku uregulowania zobowiązań wobec Banku. Jedyne, z racji swojej obecnej sytuacji finansowej i pozytywnych widoków na przyszłość, wniósł o rozłożenie kwoty zaległości na raty. Sąd okręgowy powołał art. 320 k.p.c. i stwierdził, że sytuacja osobista i majątkowa pozwanego oraz zadeklarowana przezeń gotowość spłaty zadłużenia - uzasadniają rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty. Przy czym, rozłożenie zobowiązania pozwanego na 4 raty, opiewające - odpowiednio - na kwotę 140.921,62 zł oraz trzy kolejne obejmujące kwoty po 200.000,00 zł każda, zarówno umożliwi uzyskanie przez Bank zaspokojenia w nieodległym czasie, jak i ułatwi pozwanemu regulowanie zobowiązań z pozyskiwanych środków finansowych. Sąd okręgowy podzielił też pogląd wyrażony w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, mającej moc zasady prawnej, z 22 września 1970 r., III PZP 11/70, że rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się pozwany, który zaskarżył wyrok w części, w jakiej sąd I instancji rozłożył świadczenie na raty oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie, tj. punkt 2 i 3 wyroku, zarzucając sądowi okręgowemu:

1. naruszenie art. 233 §1 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że zachodziły podstawy do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, podczas gdy dowody przedstawione przez pozwanego nie potwierdzały, że w wystąpiły nadzwyczajne okoliczności uzasadniające rozłożenie świadczenia na raty,
2. naruszenie art. 320 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i rozłożenie świadczenia na raty, podczas gdy ustalony przez sąd stan faktyczny nie dawał podstaw do zastosowania powyższego przepisu,
3. naruszenie art. 320 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i rozłożenie świadczenia na raty z wyłączeniem możliwości uchylecia obowiązywania rozłożenia na raty zasądzonego świadczenia w przypadku zaniechania przez pozwanego spłaty zadłużenia, co ostatecznie doprowadziło do rozłożenia kwoty na raty bez możliwości zażądania przez powoda zwrotu zasądzonej kwoty przed terminem, w sytuacji zaniechania spłaty rat przez pozwanego.

Mając na uwadze powyższe, powód wniósł o:

I. zmianę wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 740.921,62 zł bez rozłożenia świadczenia na raty, wraz z dalszymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 694.886,83 zł, w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP, co na dzień wniesienia powództwa wynosiło 10,00% w skali roku, począwszy od 10 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, iż tak wskazana wysokość naliczonych odsetek z tytułu opóźnienia w żadnym czasie nie może przekroczyć odsetek maksymalnych z tytułu opóźnienia, tj. w stosunku rocznym dwukrotności sumy stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych, wraz z dalszymi odsetkami ustawowymi:

- a. liczonymi od kwoty 29.796,09 zł, od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych,
- b. liczonymi od kwoty 16.054,54 zł, od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych (tj. zgodnie z żądaniem pozwu po modyfikacji pismem procesowym powoda z 6 lutego 2017 r.),

ewentualnie wniósł o:

II. zmianę wyroku w zaskarżonej części przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 740.921,62 zł wraz z rozłożeniem jej na raty z dodatkowym zastrzeżeniem, że brak terminowej płatności jednej raty wskazanej w wyroku powoduje wymagalność całej zasądzonej kwoty;

III. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego wg. norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie.

W toku postępowania apelacyjnego J. B. zmarł, co spowodowało zawieszenie tego postępowania postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13 marca 2019 r. Następnie, Sąd Rejonowy w Piasecznie postanowieniem z 23 kwietnia 2021 r. ustanowił kuratora spadku po J. B. w osobie adw. P. W. (k. 197). Po uprawomocnieniu się tego postanowienia postępowanie apelacyjne w sprawie niniejszej zostało podjęte postanowieniem z 24 stycznia 2022 r., z udziałem kuratora spadku (k. 215).

Pismem z 6 lutego 2022 r. kurator spadku wniósł o oddalenie apelacji powoda w całości. Z jego ustaleń wynika jednak, że pozwany nie spłacił żadnej z zasądzonych rat.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Zgodnie z art. 382 k.p.c. sąd apelacyjny jest obowiązany orzekać na podstawie materiału zebranego przed sądem I instancji oraz przed sądem II instancji.

W toku postępowania przed sądem okręgowym pozwany nie kwestionował, ani faktu zawarcia umowy pożyczki hipotecznej, ani wysokości zadłużenia, ani też skuteczności wypowiedzenia umowy i wymagalności dochodzonego roszczenia. Również ustalenia faktyczne sądu I instancji potwierdzają zasadność żądań powoda. Przy czym, wbrew zarzutom apelacji, sąd ten nie dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W sprawie niniejszej ocena zasadności wniosku strony pozwanej o rozłożenie należności powoda na raty nie leży bowiem w sferze oceny wiarygodności i mocy dowodowej dowodów zaprezentowanych przez strony, a wynika z zastosowania art. 320 k.p.c. Sąd apelacyjny podziela więc i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne dokonane przez sąd I instancji.

Uznając żądanie powoda co do zasady, pozwany domagał się jedynie rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty, co sąd I instancji uczynił po zbadaniu przesłanek z art. 320 k.p.c. W tym zakresie odwołał się do twierdzeń pozwanego. J. B. opisał swój model zarobkowania jako nieregularny, uzależniony od wykonanych projektów. Wyjaśnił przyczyny powstania zaległości. Przedstawił też spodziewane w najbliższym czasie źródła znacznych dochodów.

Jednak idea, która zdaniem sądu okręgowego uzasadniała rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty, ostatecznie nie została zrealizowana i w dacie orzekania przez sąd apelacyjny nie ma szans na realizację. Wszystkie terminy płatności rat wskazane w wyroku z 29 sierpnia 2017 r. upłynęły bezskutecznie.

Pozwany w odpowiedzi na apelację przekonywał, że jest w trakcie negocjacji kolejnych umów, które miał podpisać w niedługim czasie, a które miały przynieść mu środki na spłatę kredytu. Jednak już nawet to pismo wpłynęło w momencie, kiedy termin płatności pierwszej raty upłynął, a z jego treści nie wynika, by została ona zapłacona. Zatem już wówczas pozwany nie wywiązywał się z nałożonych na niego obowiązków. Ostatecznie, także z uwagi na śmierć pozwanego, wykonanie wyroku z 22 stycznia 2018 r. w zakresie terminów płatności rat, okazało się niemożliwe.

Tymczasem rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. jest celowe wyłącznie wtedy, gdy istnieją podstawy do uznania, że dłużnik będzie w stanie spełnić swoje zmodyfikowane w ten sposób zobowiązanie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 lipca 2019 r., I ACA 964/18). W niniejszej sprawie nie ma obecnie podstaw do założenia, że dłużnik wykona zobowiązanie w terminach ustalonych wyrokiem. Niezależnie więc od oceny zasadności (w dacie ich sformułowania) zarzutów naruszenia przez sąd I instancji prawa procesowego, konieczna okazała się zmiana zaskarżonego wyroku w sposób postulowany przez skarżącego. Na obecnym etapie procesu brak

bowiem podstaw do utrzymania decyzji o rozłożeniu niespornego świadczenia na raty, szczególnie gdy orzeczenie w tym względzie okazało się ostatecznie nieefektywne i nieodpowiadające celom, którym służy instytucja wskazana w art. 320 k.p.c. Dlatego, uwzględniając apelację powoda należało zasądzić na jego rzecz odsetki za opóźnienie, z ograniczeniem ich wysokości do odsetek maksymalnych (art. 359 § 2¹ k.c.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. i z uwagi na uwzględnienie apelacji powoda w całości orzekł o kosztach procesu w II instancji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Skierowanie rozstrzygnięcia przeciwko kuratorowi spadku uzasadnione jest zakresem jego obowiązków określonych w art. 667 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 935 § 1 k.p.c. (patrz wyrok Sądu Najwyższego z 24 września 2003 r., III CKN 356/01, OSP 2004/10, poz. 122).

Ksenia Sobolewska-Filcek